

Οι Διεθνείς Οργανισμοί και το ζήτημα της συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική

της Ιωάννας Μαγγανάρα
Κοινωνιολόγου - Εμπειρογνώμονα ΥΠΕΞ

Α) Ηνωμένα Έθνη

Με την ανακήρυξη το 1975 του Διεθνούς Έτους γυναικών και της Δεκαετίας των γυναικών, τα Ηνωμένα Έθνη περνάνε από το στάδιο της επεξεργασίας νομικών αρχών, στο στάδιο που αφορά την εφαρμογή αυτών των αρχών, δηλ. την ουσιαστική ισότητα.

Οι στρατηγικές και τα μέσα για την εφαρμογή αυτών των αρχών αναλύονται σε προγράμματα δράσης που υιοθέτησαν τρεις μέχρι σήμερα Διασκέψεις που έγιναν από τα Ην. Έθνη για τα θέματα των γυναικών.

Η Διάσκεψη του Μεξικού

Το πρώτο πρόγραμμα δράσης που υιοθέτησαν τα Ηνωμένα Έθνη το 1975 στη Διάσκεψη του Μεξικού είχε σαν στόχο την επίτευξη ουσιαστικής ισότητας για τις γυναίκες, σε όλους τους τομείς της ζωής, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής. Αναλυτικότερα το πρόγραμμα αναφέρει τα εξής ως προς το θέμα της πολιτικής.

Παρά το γεγονός ότι οι γυναίκες αποτελούν αριθμητικά το μισό του πληθυσμού της γης, στις περισσότερες χώρες, μόνο ένα μικρό ποσοστό φθάνει σε ηγετικές θέσεις, στη δημόσια διοίκηση και στην πολιτική. Επομένως οι γυναίκες δεν συμμετέχουν στην λήψη αποφάσεων και οι απόψεις τους και οι ανάγκες τους συχνά παραβλέπονται στον προγραμματισμό της ανάπτυξης.

Αυτό έχει σαν συνέπεια η πλειοψηφία των γυναικών εξαιτίας του ότι δεν συμμετέχει στην διαμόρφωση αναπτυξιακών προγραμμάτων, να μην είναι συχνά πρόθυμη να στηρίξει και την εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων.

Αυτή η απροθυμία των γυναικών οφείλεται εν μέρει και στο ότι πολλές γυναίκες μειονεκτούν σε επίπεδο εκπαίδευσης, γνώσης των δικαιωμάτων του πολίτη και εμπιστοσύνης στον εαυτό τους.

Το πρόγραμμα προτείνει σειρά μέτρων προκειμένου να διασφαλισθεί ότι οι γυναίκες θα έχουν στον τύπο και στην πράξη, ίσα δικαιώματα και ευκαιρίες με τους άντρες, να ψηφίζουν και να εκλέγονται, στη δημόσια και πολιτική ζωή, στο εθνικό περιφερειακό και κοινοτικό επίπεδο. Επίσης προτείνει μέτρα προκειμένου να συνειδητοποιήσουν οι γυναίκες τις υποχρεώσεις τους σαν πολίτες, καθώς και τα κοινωνικά και άλλα προβλήματα που έχουν επιπτώσεις και στις ίδιες, αλλά και στην κοινωνία.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική ζωή προϋποθέτει συμμετοχή τους σαν ψηφοφόρων, ομάδων πίεσης, σαν εκλεγμένων αντιπροσώπων, σαν συνδικαλιστριών και σαν δημοσίων λειτουργών.

Όπου δεν υπάρχει νομοθεσία που να διασφαλίζει τα δικαιώματα των γυναικών ως προς τα ανωτέρω, θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια για να υιοθετηθεί τέτοια νομοθεσία.

Επίσης οι Κυβερνήσεις θα πρέπει να διαμορφώσουν στόχους, στρατηγικές και χρονοδιαγράμματα για την αύξηση του αριθμού των γυναικών σε εκλογίμες και

διορισμένες θέσεις.

Οι προσπάθειες αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

— Χάραξη κυβερνητική πολιτικής για το θέμα αυτό.

— Υιοθέτηση θετικών μέτρων για την επίτευξη ίσης συμμετοχής σε δημόσια λειτουργήματα και την επεξεργασία περιοδικών εκθέσεων όσον αφορά τον αριθμό των γυναικών που εργάζονται στον δημόσιο τομέα σε υψηλές θέσεις και τα επίπεδα υπευθυνότητας που κατέχουν.

— Μελέτες για τον προσδιορισμό των προσόντων των γυναικών υποψηφίων σε σύγκριση με τους άντρες υποψηφίους για πρόσληψη, διορισμό, ή προαγωγή.

— Προώθηση ειδικών μέτρων για την πρόσληψη, διορισμό, προαγωγή γυναικών, ειδικότερα όσον αφορά την κατάληψη σημαντικών θέσεων μέχρι να επιτευχθεί η ίση αντιπροσώπευση των δύο φύλων.

— Καμπάνιες για το διαφωτισμό των γυναικών ψηφοφόρων πάνω σε πολιτικά θέματα και στην ανάγκη για δραστήρια συμμετοχή τους στο δημόσιο βίο και στα πλαίσια των πολιτικών κομμάτων και άλλων οργανώσεων.

— Διαφώτιση του κοινού για το πόσο απαραίτητη είναι η συμμετοχή των γυναικών στις πολιτικές διαδικασίες, αλλά και στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

— Προσπάθειες για την αύξηση της

συμμετοχής των γυναικών στην επεξεργασία και εφαρμογή αγροτικών, κοινοτικών, και αναπτυξιακών προγραμμάτων και διευκόλυνση της πρόσβασής τους σε εκπαιδευτικά προγράμματα που αφορούν την ανάπτυξη πολιτικών ικανοτήτων.

Η Διάσκεψη της Κοπεγχάγης

Η διάσκεψη της Κοπεγχάγης που έγινε το 1980, στα μέσα της Δεκαετίας των Ηνωμένων Εθνών, αξιολόγησε το πρόγραμμα του 1975 και υιοθέτησε ένα νέο με πιο πρωοθημένους στόχους. Έτσι στο θέμα της πολιτικής συμμετοχής των γυναικών, το πρόγραμμα του '80 δεν απευθύνεται μόνο στις Κυβερνήσεις, αλλά και στα πολιτικά κόμματα από τα οποία ζητά να λάβουν θετικά μέτρα, προκειμένου να αυξηθεί ο αριθμός των γυναικών υποψηφίων σε εκλογίμες και διορισμένες θέσεις.

Επίσης καλούνται οι Κυβερνήσεις να αυξήσουν το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στις αντιπροσωπείες που λαμβάνουν μέρος στις εργασίες των διάφορων Επιτροπών και Διασκέψεων των Διεθνών Οργανισμών.

Οι Κυβερνήσεις θα πρέπει να υποστηρίξουν την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στο σύνολο των εργαζομένων, στην Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών, στους εξειδικευμένους Οργανισμούς και σε άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών, σε όλα τα

επίπεδα.

Το πρόγραμμα του '80 θήγει πιο άμεσα επίσης το θέμα του σεξισμού.

Θα πρέπει να δοθεί προσοχή ώστε να διασφαλισθεί ότι δεν θα ισχύουν οι επίσημες και ανεπίσημες πρακτικές οι οποίες έχουν σαν αποτέλεσμα *de facto* διακρίσεις εναντίον των γυναικών, στην διαδικασία επιλογής για πολιτικά αξιώματα ή στον αποκλεισμό τους από διαδικασίες λήψης αποφάσεων, σε διάφορα όργανα όπως δημοτικά, νομαρχιακά συμβούλια, κομματικά όργανα, κυβερνητικές επιτροπές κ.λπ.

Η Διάσκεψη του Ναϊρόμπι

Η τρίτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών έγινε το 1985 στο Ναϊρόμπι και αξιολόγησε τους προόδους που σημείωσε και τα εμπόδια που συνάντησε η εφαρμογή των στόχων της δεκαετίας.

Η Διάσκεψη υιοθέτησε τις μελλοντικές στρατηγικές για το 2000 οι οποίες χαρακτηρίζονται από μία προσπάθεια για προώθηση της ισότητας στο τοπικό επίπεδο και ενσωμάτωση των συμφερόντων των γυναικών σε όλο το φάσμα της κυβερνητικής πολιτικής. Δεν έχουμε δηλαδή έμφαση μόνο στην ποσοτική πλευρά της συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική, αλλά και στην ποιοτική.

Στο τοπικό επίπεδο οι στρατηγικές για τη διασφάλιση της ισότητας των γυναικών στην πολιτική θα πρέπει να είναι ρεαλιστικές, να ανταποκρίνονται στις τοπικές ανάγκες και αξίες και ειδικότερα να ανταποκρίνονται στα συμφέροντα των γυναικών, όπως διαμορφώνονται στο επίπεδο αυτό.

Οι Κυβερνήσεις θα πρέπει να δώσουν προσοχή στην ισότιμη πρόσβαση των γυναικών στις διάφορες μορφές λαϊκής συμμετοχής που αποτελούν βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη και πραγματοποίηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Θα πρέπει να δημιουργηθούν στα διάφορα Υπουργεία και στους διάφορους άλλους κρατικούς Οργανισμούς γραφεία, με επικεφαλής γυναίκα, τα οποία να παρακολουθούν και να ελέγχουν περιοδικά την ισότιμη συμμετοχή των γυναικών σε όλες τις διαδικασίες που αφορούν προσλήψεις, διορισμούς, προαγωγές και ειδικότερα σε θέσεις λήψης αποφάσεων και επεξεργασίας πολιτικής.

Οι στρατηγικές αναφέρονται και στο θέμα των ζευγαριών που εργάζονται στο δημόσιο και ειδικότερα στα Υπουργεία Εξωτερικών. Θα πρέπει οι Κυβερνήσεις να εξετάσουν τις ανάγκες αυτών των ζευγαριών και την επιθυμία τους να υπηρετούν στο ίδιο πόστο με στόχο τον συνδυασμό οικογενειακών και επαγγελματικών υποχρεώσεων.

Η συνειδητοποίηση των πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών θα πρέπει να προωθηθεί σε μια πιο μόνιμη βάση δηλ. μέσω

της εκπαίδευσης, των μέσων μαζικής ενημέρωσης, των μη κυβερνητικών οργανώσεων, των συνδικάτων και των επαγγελματικών οργανώσεων.

Τα πολιτικά κόμματα, τα συνδικάτα και άλλες οργανώσεις θα πρέπει να υιοθετήσουν θετικές δράσεις προκειμένου να γίνει δυνατή η εφαρμογή των νομικών εγγυήσεων που έχουν οι γυναίκες να εκλεγούν και να διορίζονται σε υψηλές θέσεις, στα όργανα των θεσμών αυτών. Οι γυναίκες θα πρέπει να έχουν ίση πρόσβαση σε εκπαιδευτικές και άλλες δραστηριότητες που έχουν σαν στόχο την ανάπτυξη ικανοτήτων στην πολιτική.

Οι γυναίκες που κατέχουν υψηλές θέσεις έχουν υποχρέωση να βοηθήσουν σ' αυτόν τον τομέα.

Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να θεσμοθετήσουν διαδικασίες με τις οποίες όλες οι κατηγορίες γυναικών, ειδικότερα αυτές που μειονεκτούν περισσότερο να συμμετέχουν σε όλες τις φάσεις της διαμόρφωσης, παρακολούθησης, εφαρμογής, αξιολόγησης των εθνικών και τοπικών πολιτικών δραστηριοτήτων.

Από την διάσκεψη του 1985 μέχρι σήμερα, τα Ηνωμένα Έθνη και πιο συγκεκριμένα η Επιτροπή καθεστώτος γυναικών, ασχολούνται με την εφαρμογή των μελλοντικών στρατηγικών και την περαιτέρω προώθηση των στόχων που θέτει.

Σε κάθε σύνοδο της η επιτροπή εξετάζει σε βάθος ορισμένα θέματα και υιοθετεί αποφάσεις που θέτουν χρονοδιαγράμματα και ορίζουν ποσοστώσεις. Έτσι φέτος εξέτασε μεταξύ άλλων και το θέμα της συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική και υιοθέτησε την πιο προωθημένη μέχρι σήμερα απόφαση στο θέμα της ποσόστωσης.

Η απόφαση αυτή ζητάει από τις κυβερνήσεις, τα πολιτικά κόμματα, τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, τις επαγγελματικές και άλλες αντιπροσωπευτικές οργανώσεις να υιοθετήσουν ένα ποσοστό τουλάχιστον 30% για τη συμμετοχή των γυναικών σε υψηλές θέσεις με στόχο την ισότιμη συμμετοχή τους στις θέσεις αυτές μέχρι το 2000. Οι ανωτέρω φορείς καλούνται επίσης να εφαρμόσουν εκπαιδευτικά προγράμματα για να προετοιμάσουν τις γυναίκες για τις θέσεις αυτές.

Πέρα από την υιοθέτηση συγκεκριμένων ποσοστώσεων η εφαρμογή των μελλοντικών στρατηγικών στο θέμα της πολιτικής, συνοδεύτηκε και από την υιοθέτηση πιο εξειδικευμένων στόχων.

Ένας τέτοιος στόχος είναι η άρθρωση των ειδικών συμφερόντων των γυναικών με την γενικότερη πολιτική. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με το να δίνεται η ψήφος στις γυναίκες υποψήφιες που αντιπροσωπεύουν αυτά τα συμφέροντα και αγωνίζονται για την υιοθέτηση μέτρων που στο-

χεύουν στην άρση των εμποδίων που συναντούν οι γυναίκες για τη συμμετοχή τους στην πολιτική.

Μία άλλη στρατηγική που υιοθετήθηκε προκειμένου οι γυναίκες που επιλέγονται από τα κόμματα, τις κυβερνήσεις και άλλους φορείς για να καταλάβουν ηγετικές θέσεις να ανήκουν στην κατηγορία των άξιων, συνειδητοποιημένων γυναικών, αυτών που έχουν αγωνισθεί και για τα δικαιώματα των γυναικών, αλλά να διαθέτουν ουσιαστικά και τυπικά προσόντα, είναι ο καθένας από τους ανωτέρω φορείς να επεξεργάζεται καταλόγους με ονόματα τέτοιων γυναικών από τους οποίους να μπορεί να αντλεί πρόσωπα, όταν θέλει να προωθήσει γυναίκες σε υψηλά αξιώματα.

Τα πολιτικά κόμματα και ειδικότερα οι γυναίκες μέσα σε αυτά, θα πρέπει να δώσουν τη δική τους μάχη που είναι από τις πιο σημαντικές.

Θα πρέπει να πιέσουν για την υιοθέτηση προγραμμάτων με στόχο την εκπαίδευση των γυναικών μελών του κόμματος στις ικανότητες εκείνες που θεωρούνται απαραίτητες για την προώθηση σε αξιώματα. Θα πρέπει τα κόμματα να επανεξετάσουν τα κριτήρια, βάσει των οποίων επιλέγονται οι υποψήφιοι για κομματικά αξιώματα ή για τις λίστες των βουλευτικών και δημοτικών εκλογών. Θα πρέπει τα κριτήρια αυτά να διασφαλίζουν ότι λαμβάνονται υπόψη και οι γυναικείες εμπειρίες.

Επίσης θα πρέπει να προωθηθεί και η έρευνα γύρω από την ποσοτική και ποιοτική συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική, ώστε να ξέρουμε τι συμβαίνει στην πραγματικότητα. Οι γυναίκες θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι η καθημερινή ζωή, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και οι λύσεις τους είναι κατά κύριο λόγο πολιτικά. Αυτό που τώρα πια ονομάζεται πολιτική της καθημερινής ζωής θα πρέπει να κινητοποιήσει τις γυναίκες για να συμμετέχουν ενεργά στην δημόσια ζωή.

Ο θετικός ρόλος που μπορούν να παίξουν οι γυναίκες στα κοινά θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται στο εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιείται στα σχολεία και στη λαϊκή επιμόρφωση και να προβάλλεται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Σήμερα έχει γίνει διεθνώς αποδεκτό ότι η ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική αποτελεί προϋπόθεση για την γενικότερη πρόοδο των γυναικών και το αντίθετο. Ότι η κατάργηση των νομικών διακρίσεων, των στερεότυπων που μέσα από την εκπαίδευση και τα μαζικά μέσα επικοινωνίας προβάλλουν μία εικόνα που εξευτελίζει τη γυναίκα, η δημιουργία οικονομικών και κοινωνικών δομών που λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των γυναικών, ασφαλώς και θα διευκολύνει την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική.